

28. januar 2019

Politiattest for personer som er i kontakt med mindreårige

Helhetlig gjennomgang av interdepartemental arbeidsgruppe

Barne- og likestillingsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet

Kulturdepartementet

Kunnskapsdepartementet

Innhold

Innhold	2
1 Innledning.....	4
1.1 Arbeidsgruppens bakgrunn, sammensetning og mandat	4
1.2 Behovet for gjennomgangen	5
1.3 Avgrensninger og presiseringer.....	6
2 Sammendrag.....	7
2.1 Vurderinger og forslag	7
2.2 Økonomiske og administrative konsekvenser	8
3 Regelverket om politiattester	9
3.1 Generelle krav i politiregisterloven og politiregisterforskriften.....	9
3.2 Hjemmel til å innhente barneomsorgsattest	10
3.2.1 Innledning	10
3.2.2 Helse- og omsorgstjenesten	10
3.2.3 Utdanningssektoren	10
3.2.4 Tros- og livssynssamfunn	11
3.2.5 Barne- og familieområdet.....	11
3.2.6 Kultur, idrett og frivillig sektor	12
4 Vurdering av om det bør innføres nye hjemler for vandelskontroll.....	13
4.1 Innledning	13
4.2 Momenter i vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll.....	14
4.3 Områder der det bør innføres vandelskontroll	15
4.3.1 Familievernet	15
4.3.2 Eksterne meklere	16
4.3.3 Sakkyndige i saker etter barnevernloven og saker for domstolene etter barneloven	16
4.3.4 Representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven	18
4.3.5 Barneombudet	19

4.3.6	Skoler regulert av voksenopplæringsloven kapittel 4	19
4.3.7	Organisert treningsvirksomhet	19
4.4	Områder der det ikke bør innføres vandelskontroll	20
4.4.1	Barnevaktformidling	20
4.4.2	Barnepass på kjøpesentre og treningssentre.....	21
4.4.3	Fornøyles- og temaparker, lekeland mv.	22
4.4.4	Den kulturelle skolesekken	22
4.5	Områder med tilstrekkelig vandelskontroll	23
4.5.1	Helse - og omsorg.....	23
4.5.2	Transport.....	23
5	Behovet for andre lovendringer	25
5.1	Plikt eller adgang	25
5.2	Behov for en generell regel i politiregisterforskriften?	26
6	Forslag til lov- og forskriftsendringer	28
6.1	Innledning	28
6.2	Familievernkontor	28
6.3	Eksterne meklere.....	28
6.4	Offentlig oppnevnte sakkyndige i barnevernssaker	29
6.5	Representant for barnet og sakkyndige i saker for domstolen etter barneloven	29
6.6	Barneombudet.....	29
6.7	Skoler regulert av voksenopplæringsloven kapittel 4.....	29
6.8	Organisert treningsvirksomhet.....	30
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
7.1	Kostnader for det offentlige	31
7.2	Andre konsekvenser	32

1 Innledning

1.1 Arbeidsgruppens bakgrunn, sammensetning og mandat

I Opptappingsplan mot vold og overgrep¹ fremkommer det at regjeringen ønsker å utrede hvordan krav til politiattest kan omfatte yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.

I forbindelse med Stortingets behandling av opptappingsplanen, fattet Stortinget følgende anmodningsvedtak²:

"Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kreve politiattest for yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen."

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) ba på denne bakgrunn Barne- ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir) vurdere behovet for å innføre nye hjemler og endre eksisterende hjemler. Etter Bufdirs vurdering er det behov for å innføre nye hjemler for å innhente politiattest, samt foreta endringer i eksisterende hjemler, for å forebygge overgrep mot barn.

Høsten 2018 opprettet Barne- og likestillingsdepartementet en interdepartemental arbeidsgruppe, som skulle gi sin faglige vurdering av behovet for regelverksendringer på tvers av sektorer. Arbeidsgruppen har vært ledet av representanter fra Barne- og likestillingsdepartementet, og har i tillegg bestått av representanter fra Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Arbeidsgruppens mandat var å foreta en helhetlig gjennomgang av behovet for å innføre nye hjemler, eller endre eksisterende hjemler, til å kreve politiattest fra personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende, som har kontakt med mindreårige. Det skulle ikke være avgjørende om personen mottar betaling for arbeidet. Det avgjørende var om vedkommende har et tillits- eller ansvarsforhold for mindreårige, som innebærer en risiko for at det kan skje et overgrep.

Ifølge mandatet skulle arbeidsgruppen blant annet vurdere:

- om bestemmelser som i dag gir adgang til å innhente politiattest bør endres slik at det blir en plikt til å innhente politiattest
- om det bør innføres en generell regel ("sekkebestemmelse") og/eller nye hjemler i spesiallovgivningen, for personer som har et særlig tillits- eller ansvarsforhold for mindreårige

---

¹ Prp. 12 S 2016-2017)

² Vedtak nr. 606, 25. april 2017, jf. Innst. 247 S (2016–2017)

Ved vurderingen av behovet for regelverksendringer skulle blant annet disse momentene vektlegges:

- om innføring av nye hjemler til å kreve politiattest, eller endring av eksisterende hjemler, kan forebygge overgrep mot mindreårige
- om innføring eller endring av regelen er et forholdsmessig tiltak sett i forhold til tidligere lovbruyteres legitime behov for å legge lovbruddet bak seg
- om sammenhengen i regelverket tilsier en regelverksendring, for å tette eventuelle "hull" og sikre at like tilfeller behandles likt
- økonomiske og administrative konsekvenser

Dersom arbeidsgruppen mener det er behov for endringer i eksisterende regelverk, eller innføring av nye hjemler, skulle gruppen utforme et utkast til nytt regelverk. Arbeidsgruppen skulle blant annet vurdere:

- plassering av hjemmel (politiregisterforskriften eller særlovgivning)
- hvilken personkrets som skal omfattes
- hvilke krav bør stilles til mottaker av attesten, for eksempel om det bør stilles krav om at mottaker er arbeidsgiver, en etablert organisasjon eller lignende

Det ble lagt til grunn at dersom det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest, skal det innhentes barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39.

1.2 Behovet for gjennomgangen

Det finnes hjemler på mange områder til å innhente politiattest (vandelskontroll) fra personer som skal ha ansvar for eller utføre oppgaver overfor mindreårige. Formålet med vandelskontrollen er å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende som allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep. For disse gruppene kreves det fremlagt barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39. Vandelskontroll er et forebyggende tiltak, og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep.

Politiregisterloven og politiregisterforskriften angir rammene for vandelskontroll, herunder hvilke formål som kan begrunne krav om politiattest, mens det er spesiallovgivning som regulerer det konkrete saks- eller fagområdet der attesten skal brukes. Blant annet finnes det hjemler for krav om barneomsorgsattest i barnevernloven, helsepersonelloven, barnehage-loven, opplæringsloven og universitets- og høyskoleloven. I politiregisterforskriften er det gitt enkelte hjemler for krav om politiattest på områder som ikke er lovregulert, for eksempel frivillige organisasjoner.

Kravene om politiattest for personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige, har blitt innført særskilt på hvert enkelt område over tid. Dette medfører at kravene ikke har blitt sett i sammenheng og vurdert samlet. Det er derfor behov for en helhetlig gjennomgang på tvers av sektorer.

1.3 Avgrensninger og presiseringer

Politiattest kan bare brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon dersom ett av formålene i politiregisterloven § 37 første ledd er oppfylt.

Arbeidsgruppen har lagt til grunn at gruppens vurdering av behovet for å kreve politiattest for personer som er i kontakt med barn skal ta utgangspunkt i politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4. Det følger av denne bestemmelsen at politiattest bare kan brukes "for å utelukke fysiske og juridiske personer fra sin stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon dersom utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tillitten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer." Det faller utenfor arbeidsgruppens mandat å vurdere eventuelle utvidelser av formålene slik de er angitt i § 37 første ledd nr. 4.

For grupper som faller inn under politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4 skal det kreves fremlagt barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39. Det faller utenfor mandatet å vurdere om det bør foretas endringer i de øvrige generelle bestemmelsene om politiattester. Arbeidsgruppen har derfor avgrenset mot å vurdere om det bør gjøres endringer i hvilke straffebud som omfattes av en barneomsorgsattest. Det ble også avgrenset mot å vurdere hvilke konsekvenser det skal ha dersom det er merknader på en barneomsorgsattest, samt innføring av eventuelle botidskrav.

Gruppen har også avgrenset mot å vurdere om det bør innføres en adgang til å foreta fornyet vandelskontroll, ettersom dette ble grundig behandlet i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009) om lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) punkt 12.10. Se nærmere omtale av adgangen til å foreta fornyet vandelskontroll i punkt 3.1. nedenfor.

Videre avgrenset arbeidsgruppen mot allerede igangsatte lovprosesser, der det foreslås innført nye hjemler for krav om politiattest. Dette gjelder:

- Forslag om at det ved ansettelser i folkehøyskoler blir obligatorisk å fremlegge politiattest, jf. folkehøyskoleloven § 6. I dag er det opp til styret ved den enkelte folkehøyskolen å avgjøre om de som skal ansettes må legge frem politiattest. Forslaget ble sendt på høring i oktober 2018.
- I forbindelse med utarbeidelse av ny barnevernlov, vil Barne- og likestillingsdepartementet vurdere behovet for å innføre hjemmel til å kreve politiattest for talspersoner for barn i barnevernssaker, ansatte hos Fylkesmannen som fører tilsyn, samt for fylkesnemndledere.
- Kulturdepartementet har i forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn foreslått å innføre hjemmel som gir tros- og livssynssamfunn adgang til å kreve fremlagt barneomsorgsattest av personer som skal ha omsorg for eller utføre oppgaver overfor mindreårige. Forslaget har vært på høring og er nå til behandling i departementet.

2 Sammendrag

2.1 Vurderinger og forslag

Arbeidsgruppen har vurdert om det bør innføres vandelskontroll for nye grupper som har kontakt med mindreårige for å forebygge overgrep. I denne vurderingen har arbeidsgruppen lagt vekt på hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot mindreårige. Gruppen har lagt til grunn at det er større risiko for at et overgrep kan skje dersom en person utfører oppgaver som gjør at han eller hun er alene med den mindreårige, og/eller det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem.

Et annet moment arbeidsgruppen har lagt vekt på, er om det er mulig å foreta en klar avgrensning av persongruppen som eventuelt skal omfattes av en ny bestemmelse. Arbeidsgruppen har også vurdert om andre virkemidler kan være mer egnet til å forebygge overgrep.

På områder der det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste, eller tilbyr en tjeneste overfor mindreårige, mener arbeidsgruppen at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep og at det som hovedregel bør kreves politiattest.

Dersom et område har store likheter med andre områder der det allerede er innført krav om vandelskontroll, mener arbeidsgruppen at sammenhengen i systemet tilsier at det bør innføres krav om vandelskontroll også på det nye området.

På bakgrunn av momentene ovenfor, foreslår gruppen at det innføres krav om politiattest for følgende grupper som skal utføre oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige:

- ansatte ved familievernkontorer
- eksterne meklere etter barneloven og ekteskapsloven
- offentlig oppnevnte sakkyndige i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven
- ansatte ved Barneombudet
- ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4
- personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige

I dag er det kun unntaksvis innført krav om politiattest på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar. Dersom man skulle utvide bruken av politiattest til også å gjelde mer privatrettslige områder, vil det være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen. På slike områder mener arbeidsgruppen at virksomhetene selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn. På denne bakgrunn mener arbeidsgruppen at det som hovedregel ikke bør innføres vandelskontroll på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, med mindre det

har klare likhetstrekk med områder der det allerede er innført vandelskontroll.

På denne bakgrunn anbefaler arbeidsgruppen at det ikke innføres krav om politiattest for:

- sakkyndige som oppnevnes av private parter i saker etter barnevernloven og i saker for domstolen etter barneloven
- private barnevakter som formildes gjennom et firma, et nettsted el.
- ansatte som passer barn på kjøpesentre og treningsentre
- ansatte ved fornøyelses- og temaparker, lekeland mv.
- uformell egenorganisert treningsvirksomhet

Videre mente arbeidsgruppen at det ikke var behov for å innføre vandelskontroll for representanter for Den kulturelle skolesekken, fordi disse sjelden vil være alene med barna og risikoen for overgrep derfor antas å være lav.

Hjemler for krav om politiattest er som hovedregel obligatoriske, dvs. at det foreligger en plikt til å innhente politiattest før en person ansettes mv. Enkelte hjemler lar det imidlertid være opp til arbeidsgiver å vurdere om det bør kreves politiattest. Dette innebærer at det er en adgang til å innhente politiattest, men ikke en plikt. Arbeidsgruppen anbefaler at bestemmelser som i dag gir adgang til å innhente barneomsorgsattest, endres slik at det blir en plikt til å innhente en slik attest, med mindre det foreligger særlige grunner som tilsier at kravet ikke bør være obligatorisk. Arbeidsgruppen anbefaler at det enkelte fagdepartement gis i oppdrag å følge opp dette.

Arbeidsgruppen har vurdert om det er behov for en generell regel i politiregisterforskriften *i tillegg* til de enkelte bestemmelsene om å kreve barneomsorgsattest. Etter arbeidsgruppens vurdering bør det, for å sikre at man holder seg innenfor formålene i politiregisterloven § 37 og de utgangspunkter som er trukket opp i punkt 4.2, heller innføres nye, spesifikke hjemler for vandelskontroll dersom det avdekkes behov som ikke dekkes av eksisterende lovgivning.

2.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Arbeidsgruppens forslag antas ikke å medføre betydelige merkostnader for det offentlige. Forslaget antas heller ikke å innebære betydelig merkostnader for arbeidsgiver/oppdragsgiver, eller den som må fremlegge politiattest for å få en stilling eller utføre oppgaver som innebærer kontakt med mindreårige.

3 Regelverket om politiattester

3.1 Generelle krav i politiregisterloven og politiregisterforskriften

Vandelskontroll kan kun foretas dersom det foreligger hjemmel i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov. I det alt vesentlige utleveres opplysningene fra kontrollen i form av politiattest, jf. politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1. På en politiattest kan det anmerkes opplysninger om hvorvidt en fysisk eller juridisk person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, eller er under straffeforfølgning.

De formål som kan begrunne krav om politiattest er listet opp i politiregisterloven § 37, som angir at politiattest kan brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon dersom:

1. lovbruddet gjør en person uegnet, og manglende utelukkelse vil kunne medføre betydelige skadevirkninger,
2. manglende utelukkelse vil kunne virke støtende eller motvirke den alminnelige tillit,
3. stillingen mv. medfører ansvar for eller krever tillit hos personer som på grunn av alder, sykdom eller funksjonshemming har reduserte muligheter til å ta vare på seg selv eller sine interesser,
4. utelukkelse kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer,
5. den kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven, eller
6. det er fare for at en person på ny vil begå lovbrudd.

For hjemler som er begrunnet i formål som nevnt i § 37 første ledd nr. 4 skal det stilles krav om barneomsorgsattest, jf. politiregisterloven § 39. På en barneomsorgsattest vil det anmerkes hvorvidt en person er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av nærmere angitte straffebud, som særlig omfatter seksuallovbrudd, grov narkotikakriminalitet og grove rans- og voldslovbrudd. De fleste seksuallovbrudd samt drap anmerkes uten tidsbegrensning, mens øvrige lovbrudd anmerkes med tidsbegrensning etter reglene for ordinære attester.

Politiregisterloven regulerer ikke konsekvensen av merknader på politiattesten, slik at det er opp til mottakeren av attesten å vurdere om en anmerkning medfører at personen ikke skal ansettes mv. I enkelte lover er det imidlertid angitt at enkelte anmerkninger medfører yrkesforbud, for eksempel opplæringsloven, barnehageloven og helsepersonelloven.

Det er gitt nærmere regler om saksbehandling, oppbevaring av attest mv. i politiregisterforskriften. Det kan blant annet bare utstedes attest til den som har fått tilbud om eller er

innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet mv., jf. politiregisterforskriften § 36-1, slik at det ikke kan avkreves attest av alle som søker på en stilling.

Forskriften stiller videre krav til oppbevaring av politiattest hos mottakeren, blant annet om at attesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende, og ikke kan oppbevares utover det tidspunkt vedkommende slutter i stillingen som ga grunnlag for vandelskontroll, jf. § 37-2.

Det er ikke åpnet for utstedelse av ny politiattest til samme formål. Det er imidlertid åpnet for utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter politiregisterloven § 43 (fornytt vandelskontroll). Bestemmelsen åpner for at mottakeren av attesten, for eksempel arbeidsgiver, kan henvende seg til politiet og be om nye eller oppdaterte opplysninger, for eksempel fordi det er mistanke om at den ansatte er involvert i en straffesak. Bestemmelsen gjelder for den enkelte attesten, og åpner ikke for at arbeidsgivere rutinemessig kan henvende seg til politiet for å sikre at det ikke er noe «nytt» på de ansatte. Det kan ikke utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten.

3.2 Hjemmel til å innhente barneomsorgsattest

3.2.1 Innledning

Det finnes mange hjemler til å innhente barneomsorgsattest i dag, både i politiregisterforskriften og i særlovgivningen. Nedenfor gir vi en oversikt over enkelte områder som er særlig relevante for de problemstillingene gruppen skal vurdere.

3.2.2 Helse- og omsorgstjenesten

Den som skal yte spesialisthelsetjenester og tannhelsetjenester til barn skal fremlegge barneomsorgsattest etter helsepersonelloven § 20 a først ledd. Dette gjelder også sommervikarer, ekstravakter, elever og studenter eller lignende. Helsepersonells medhjelper likestilles med helsepersonell.

Plikten omfatter ikke personer som bare sporadisk yter slike tjenester og som i alminnelighet ikke vil være alene med barn, jf. § 20 a tredje ledd. Ved tolkning av unntaket skal det tas utgangspunkt i om personen ved utøvelsen av sitt arbeid kan komme i en situasjon med barnet slik at et seksuelt overgrep kan finne sted, jf. Ot.prp. nr. 86 (2005–2006) punkt 2.6.5.3.

Den som skal yte helse- og omsorgstjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven (kommunale helse- og omsorgstjenester) skal fremlegge politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4. En politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4 kan inneholde flere typer straffbare forhold enn en barneomsorgsattest. Den som fremlegger en politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4 skal derfor ikke fremlegge en barneomsorgsattest i tillegg.

3.2.3 Utdanningssektoren

Politiattest i barnehager og skoler er regulert i barnehageloven § 19 og forskrift om politiattest i barnehager, i opplæringsloven § 10-9 og forskrift til opplæringsloven kapittel 15 samt i

friskoleloven § 4-3 og forskrift til friskoleloven kapittel 8. Den som skal ansettes fast eller midlertidig, skal legge frem politiattest (barneomsorgsattest). Det samme gjelder de som skal ansettes i kommunal musikk- og kulturskole, skolefritidsordning eller gi leksehjelp gjennom kommunens tilbud om leksehjelp i grunnskolen, eller i "skoleliknande aktivitetstilbud". Ved godkjenning av barnehager skal kommunen innhente politiattest fra eier av barnehagen, eier av barnehagens lokaler og familiemedlemmer hvis vedkommende har mulighet til å være i direkte kontakt med barna. Det kan kreves politiattest av enkelte andre personer på nærmere vilkår, jf. barnehageloven § 19 andre ledd, opplæringsloven § 10-9 andre ledd og friskoleloven § 4-3 andre ledd.

For folkehøyskoler er det i dag styret ved skolen som avgjør om de som skal ansettes ved skolen må legge frem politiattest, jf. folkehøyskoleloven § 6. Det vises imidlertid til lovforslaget som har vært på høring, der det foreslås at det skal bli obligatorisk å innhente politiattest, jf. punkt 1.3.

Etter universitets- og høyskoleloven § 4-9 kan det i studier der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kreves at studentene legger frem politiattest ved opptak til eller underveis i studiet. Videre kan det kreves politiattest for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning i utdanninger som fører frem til yrker der det er gitt særlige regler om politiattest. Tilsvarende hjemmel for å kunne kreve politiattest av studenter på fagskoler finnes i lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) § 27. Kravet om politiattest ved opptak til studier kommer i tillegg til krav som følger av særlovgivningen om å fremlegge politiattest ved ansettelse. I forskrift om opptak til høgre utdanning (opptaksforskriften) er det i kapittel 6 fastsatt nærmere regler om politiattest ved opptak til høyere utdanning. I forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning er det i kapittel 3 fastsatt nærmere regler om politiattest ved opptak til fagskoleutdanning.

3.2.4 Tros- og livssynssamfunn

Lovbestemte organer i Den norske kirke kan kreve fremlagt barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, av person som lønnet eller ulønnet skal tilsettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkomne vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

For tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke er det bestemmelsen i politiregisterloven § 34-1 om frivillige organisasjoner som per i dag gir hjemmel for å kunne kreve fremlagt politiattest.

Det vises for øvrig til punkt 1.3 om forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn, der det foreslås en bestemmelse som gir tros- og livssynssamfunn adgang til å kreve framlagt barneomsorgsattest av personer som skal ha omsorg for eller utføre oppgaver overfor mindreårige.

3.2.5 Barne- og familieområdet

Barnevernloven § 6-10 regulerer dagens krav til politiattester i barnevernet. Personer som er ansatt eller utfører oppgaver for barneverntjenesten må fremlegge barneomsorgsattest i tråd med politiregisterloven § 39 første ledd. Det samme gjelder ansatte i institusjon, eller andre som utfører oppgaver for institusjonen. Fosterforeldre omfattes av formålet i

politiregisterloven § 37. nr. 5 og må derfor fremlegge uttømmende og utvidet politiattest, jf. 41.

Den som blir oppnevnt til å føre tilsyn etter barneloven § 43 a om samvær med tilsyn av offentlig oppnevnt person, skal legge frem politiattest i samsvar med politiregisterloven § 39 første ledd.

Etter adopsjonsloven § 5 skal den som søker om å adoptere eller om forhåndssamtykke til å adoptere, legge fram uttømmende politiattest. Søknernesandel blir vurdert ved behandlingen av søknader om adopsjon.

3.2.6 Kultur, idrett og frivillig sektor

I politiregisterforskriften kapittel 34 er det på en rekke områder åpnet for vandelskontroll av personer som ansettes eller utfører oppgaver overfor mindreårige som deltar i ulike fritidsaktiviteter. Politiregisterforskriften § 34-1 omfatter alle frivillige organisasjoner, § 34-12 omfatter personer som skal ansettes i eller ha oppgaver for fritidsklubber eller i barne- og ungdomsleirer, § 34-13 omfatter personer som skal drive organisert treningsvirksomhet for barn i samarbeid med det offentlige, mens § 34-16 omfatter personer som skal utføre oppgaver i offentlige eller private kulturinstitusjoner.

4 Vurdering av om det bør innføres nye hjemler for vandelskontroll

4.1 Innledning

Arbeidsgruppen skal vurdere om det er behov for nye hjemler, eller å endre eksisterende hjemler, til å kreve politiattest for personer som har kontakt med mindreårige for å forebygge overgrep. Med andre ord skal arbeidsgruppen vurdere om vandelskontroll bør innføres for nye grupper som faller inn under formålet i politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4. Selv om en gruppe faller inn under formålet, må det likevel foretas en konkret vurdering av om det *bør* innføres nye hjemler til å kreve politiattest. I det følgende benyttes «politiattest» i betydningen «barneomsorgsattest».

Barn er en sårbar og utsatt gruppe, som har særskilt krav på beskyttelse. Konsekvensene av å bli utsatt for vold og seksuelle overgrep i barndommen kan være svært alvorlige. Et overgrep vil ikke bare kunne få uheldige følger for barnet, men også for pårørende og samfunnet for øvrig. Det er derfor svært viktig å iverksette tiltak som kan redusere sannsynligheten for at vold og overgrep skjer. Vandelskontroll er ett av flere slike tiltak.

Krav om politiattest kan ha en forebyggende effekt. Dette skyldes dels at personer som har begått slike straffbare handlinger ikke vil søke seg til posisjoner der de vil bli avkrevd politiattest, og dels at personer som har merknader på politiattesten ikke vil bli gitt adgang til å utføre oppgaver overfor mindreårige.

Krav om politiattest er imidlertid kun ett av flere forebyggende tiltak, og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep. En politiattest gir kun opplysninger om en person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller er under straffeforfølgning. En attest uten merknader er ingen garanti for at en person ikke har begått, eller kommer til å begå, overgrep mot mindreårige, og sier heller ingenting om hvorvidt personen er egnet til å ha oppgaver overfor mindreårige. Den enkelte virksomhet, bransjeorganisasjon mv. har et selvstendig ansvar for å forebygge overgrep mot mindreårige, blant annet ved å utarbeide interne rutiner for å forebygge overgrep, gjennomføre grundige ansettelsesintervjuer og kontrollere referanser, ha regelmessige medarbeidersamtaler og løpende oppfølging av personer de har ansvar for, samt tilrettelegge forholdene og det fysiske miljøet slik at mulighetene for overgrep minimaliseres.

Departementene har mottatt flere forslag til grupper som bør omfattes av vandelskontroll. Arbeidsgruppen kommer til å drøfte disse nedenfor, i tillegg til forslagene Bufdir har kommet med og enkelte grupper arbeidsgruppen har tatt opp av eget initiativ. Innledningsvis gjør vi rede for noen grunnleggende utgangspunkter og hvilke momenter vi har vektlagt i vurderingen, se punkt 4.2. Deretter deler vi inn fremstillingen til områder der vi mener det:

- bør innføres vandelskontroll (4.3.)
- ikke bør innføres vandelskontroll (4.4)
- foreligger tilstrekkelig vandelskontroll i dag (4.5)

4.2 Momenter i vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll

I vurderingen av om det bør innføres nye hjemler til å kreve politiattest, har arbeidsgruppen lagt vekt på hvor stor risikoen er for at det kan skje overgrep mot mindreårige. Gruppen har lagt til grunn at det er større risiko for at det kan skje et overgrep dersom en person utfører oppgaver, eller har et ansvar, som gjør at han eller hun er alene med den mindreårige. Vi har også lagt til grunn at dersom oppgavene personen utfører kan medføre at det oppstår et tillitsforhold mellom vedkommende og den mindreårige, og/eller personen møter den mindreårige jevnlig over tid, er det større risiko for at et overgrep kan skje.

Ønsket om å beskytte mindreårige mot overgrep, og hvorvidt det er en mulighet for at overgrep kan skje, kan imidlertid ikke være det eneste momentet som vektlegges i vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll. Barn møter voksne i mange ulike situasjoner, og det er ikke praktisk mulig å innføre vandelskontroll for alle personer som kommer i kontakt med barn og dermed har en potensiell mulighet til å begå et overgrep.

I vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll på nye områder, har arbeidsgruppen også lagt vekt på om andre virkemidler kan være mer egnet til å forebygge overgrep. I noen tilfeller mener arbeidsgruppen at det er mer hensiktsmessig at virksomheten selv, eller foreldrene, iverksetter tiltak for å forebygge overgrep mot barn. Det vil i tillegg være vanskelig for en privat part, for eksempel foreldre, å oppfylle kravene som stilles i politiregisterloven til forsvarlig håndtering og oppbevaring av politiattest.

For å vurdere hvilke øvrige momenter som bør vektlegges, tok arbeidsgruppen utgangspunkt i de hjemlene som allerede finnes og så på hva som kjennetegner disse, jf. punkt 3.2.

Det er som hovedregel innført hjemmel til å kreve politiattest på områder der det offentlige tilbyr en tjeneste eller har det overordnede ansvaret for en tjeneste. Det kreves for eksempel politiattest for personer som ansettes fast eller midlertidig i barnehager, skoler og barnevernsinstitusjoner. Dersom det offentlige har et overordnet ansvar for en tjeneste, eller tilbyr en tjeneste, mener arbeidsgruppen at det offentlige har et særskilt ansvar for å forebygge overgrep mot mindreårige og at det er større grunn til å innføre vandelskontroll. Brukerne av slike tjenester har en berettiget forventning om at mindreårige er i trygge hender. Sammenhengen i regelverket tilsier også at det innføres hjemmel. Arbeidsgruppen mener derfor at det som hovedregel bør være krav om vandelskontroll der det offentlige tilbyr en tjeneste eller har det overordnede ansvaret for en tjeneste.

Når det gjelder virksomheter der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, er det i utgangspunktet ikke innført vandelskontroll i dag. For eksempel foreligger det ikke hjemmel til å kreve politiattest dersom foreldrene leier en privat barnevakt eller en privat lærer til barnet sitt. Det kreves heller ikke politiattest dersom foreldrene via et firma leier inn en privat idrettstrener til barnet sitt. På slike områder mener arbeidsgruppen at virksomhetene selv, eller foreldrene, er nærmest til å forebygge overgrep mot barn. Dersom man skulle utvidet bruken av politiattest til også å gjelde slike mer privatrettslige områder, vil det være vanskelig å avgjøre hvor man skal sette grensen og foreta en klar avgrensning av hvilke personer som omfattes av hjemmelen, se nedenfor. Dette kan medføre at det blir tilfeldig hvilke grupper som omfattes av vandelskontroll. På denne bakgrunn mener arbeidsgruppen at det som

hovedregel ikke bør innføres vandelskontroll på områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar.

Det er likevel et krav i dag om politiattest for personer som skal utføre oppgaver overfor mindreårige som deltar i ulike fritidsaktiviteter, jf. punkt 3.2.6. Dette er områder som er en etablert del av barns oppvekst. Ved vurderingen av om det bør innføres vandelskontroll på nye områder der det offentlige ikke har et overordnet ansvar, har arbeidsgruppen lagt vekt på om virksomheten har klare likhetstrekk med områder der det allerede er innført hjemmel, slik at sammenhengen i regelverket tilsier at det også innføres vandelskontroll på det nye området.

Et annet moment arbeidsgruppen har vektlagt, er om det er mulig å foreta en klar avgrensning av gruppen som eventuelt skal omfattes av en ny bestemmelse. Vandelskontroll er et inngrep i privatlivet. Hjemmelen bør derfor være klar og forutsigbar, så det ikke oppstår tvil om det foreligger hjemmel for vandelskontroll. Videre vil en uklar hjemmel kunne medføre at den sentrale enheten for utstedelse av politiattester i Vardø må ta stilling til om det grunnlaget som påberopes av søkeren tilfredsstillende vilkårene i hjemmelsgrunnlaget. Arbeidsgruppen mener at en slik rettssituasjon vil være uheldig. Hjemlene bør derfor omfatte en spesifisert gruppe personer som er enkelt å definere, som for eksempel en nærmere bestemt yrkesgruppe.

4.3 Områder der det bør innføres vandelskontroll

4.3.1 Familievernet

Innledning

Familievernet er en spesialtjeneste som gir tilbud om behandling og rådgivning til familier som opplever vansker, konflikter eller kriser. Det offentlige har det overordnede ansvaret for familieverntjenesten.

Familievernet skal blant annet gjennomføre obligatorisk mekling i saker etter barneloven og ekteskapsloven, og tilby rådgivning til familier som ønsker hjelp til å løse samlivs- og relasjonsproblemer. Ved både mekling og rådgivning kan de ansatte ha alenesamtaler med barn. På familievernkontorene arbeider blant annet psykologer og sosionomer med videreutdanning i familierterapi.

Det foreligger ikke hjemmel i dag til å kreve politiattest for personer som er ansatt ved et familievernkontor.

Behovet for vandelskontroll

Det offentlige har det overordnede ansvaret for familieverntjenesten, og de ansatte ved et familievernkontor kan ha alenesamtaler med barn. Som redegjort for under punkt 4.2. er dette momenter som tilsier at det bør innføres krav om politiattest for de ansatte.

Det foreligger i dag hjemmel til å kreve politiattest for mange yrkesgrupper som har samtaler alene med barn, for eksempel psykologer og ansatte i barnevernet. Sammenhengen i regelverket tilsier at det også bør innføres vandelskontroll for ansatte ved familievernkontorer.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved familievernkontorene. Hjemmelen bør plasseres i lov om familievern.

4.3.2 Eksterne meklere

Innledning

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) oppnevner eksterne meklere som mekler i saker etter barneloven og ekteskapsloven, på tilsvarende måte som ansatte ved familievernkontorene, jf. punkt 4.3.1. Eksterne meklere kan for eksempel være psykologer og pedagoger, teologer, advokater eller sosionomer med videreutdanning i familieterapi. Det er Bufdir som godkjenner disse ved å utstede en meklingsbevilling som er gyldig for et begrenset tidsrom. En oversikt over de eksterne meklere finnes på Bufdirs hjemmeside.

I 2017 ble om lag 4 200 meklinger gjennomført av eksterne meklere. Det framgår av Bufdirs hjemmeside at det for tiden er 73 eksterne meklere på landsbasis.

Behovet for vandelskontroll

Det vises til drøftelsen ovenfor under punkt 4.3.1 der arbeidsgruppen konkluderer med at det bør innføres vandelskontroll for ansatte ved familievernkontorene. Eksterne meklere utfører de samme oppgavene som meklere ved et familievernkontor, noe som tilsier at det også bør innføres vandelskontroll for denne gruppen.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for eksterne meklere. Arbeidsgruppen foreslår at Bufdir krever at de eksterne meklere fremlegger barneomsorgsattest før det utstedes meklingsbevilling. Hjemmelen bør plasseres i barneloven og meklingsforskriften.

4.3.3 Sakkyndige i saker etter barnevernloven og saker for domstolene etter barneloven

Innledning

Sakkyndige brukes i saker for domstolene i foreldretvister om bosted, samvær og foreldreansvar. Barneloven § 61 regulerer bruken av sakkyndige som domstolen oppnevner. Videre benyttes sakkyndige av kommunal barneverntjeneste³, fylkesnemnda⁴ for barnevern og sosiale saker og domstolene i barnevernssaker. De private partene (foreldrene) i slike saker kan også engasjere egne sakkyndige.

Det stilles ikke formelle krav til å bli oppnevnt som sakkyndig i de nevnte sakene. De som opptrer som sakkyndige vil kunne ha ulike profesjonsbakgrunner, herunder psykologer og leger. I tillegg kan barnevernspedagoger, sosionomer, kliniske pedagoger eller pedagogiske

---

³ Barnevernloven § 4-3 fjerde ledd

⁴ Barnevernloven § 7-12 bokstav d

rådgivere med relevant bakgrunn og erfaring benyttes som sakkyndige. De fleste sakkyndige i foreldretvistsaker er psykologer. Sakkyndigutredninger på barnevern- og barnelovsområdet gjennomføres av private oppdragstagerer som ikke har permanente ansettelsesforhold, men som oppnevnes i forbindelse med konkrete oppdrag.

Den sakkyndige vil som hovedregel ha alenesamtaler med og/eller observasjon av barnet i saken. Barn i foreldretvistsaker eller barnevernssaker er ofte i en sårbar situasjon, og oppgaven kan medføre at det oppstår et tillitsforhold mellom vedkommende og barnet. En sakkyndig utredning skal gi en barnefaglig vurdering av hva som på kort og lang sikt vil gi barnet en forsvarlig omsorg, eller faglig vurdering av andre spesifiserte tema.

Det foreligger ikke hjemmel i dag til å kreve politiattest for personer som oppnevnes som sakkyndig i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven.

Enkelte sakkyndige kan i kraft av å yte helsetjenester være omfattet av plikten til å fremlegge politiattest etter eksempelvis helsepersonelloven eller helse- og omsorgstjenesteloven. Dette gir imidlertid kun hjemmel for arbeidsgiver som ansetter vedkommende i yrker og oppdrag som omfattes av denne lovgivningen og gir følgelig ikke hjemmel for domstol, fylkesnemnd eller kommunal barneverntjeneste til å innhente politiattest i forbindelse med sakkyndigutredninger.

Behovet for vandelskontroll

Det offentlige har et særskilt ansvar for sakkyndige som benyttes av den offentlige part i barnevernssaker. I foreldretvistsaker oppnevnes sakkyndige av domstolene. De oppnevnte sakkyndige ha alenesamtaler med mindreårige. Som redegjort for under punkt 4.2, er dette momenter som tilsier at det bør innføres krav om politiattest.

Det foreligger i dag hjemmel til å kreve politiattest for andre yrkesgrupper som har samtaler alene med barn. Sammenhengen i regelverket tilsier derfor også at det bør innføres vandelskontroll for sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven.

Når det gjelder sakkyndige, mener arbeidsgruppen at det er et grunnleggende skille mellom områder der det offentlige/domstolen har vurdert det slik at det er behov for å oppnevne sakkyndig, for eksempel der det er påstander om vold og overgrep, og saker der foreldrene har engasjert sakkyndige. Selv om det kan være en risiko for at et overgrep kan skje ved at privat oppnevnte sakkyndige kan være alene med barn, mener arbeidsgruppen at foreldrene i slike tilfeller er nærmest til å sikre barnet. Det vises også til at det ikke vil være praktisk gjennomførbart å oppstille et krav om politiattest for sakkyndige som benyttes av private.

Innhenting og kontroll av politiattest

Ved innføring av krav om fremleggelse av politiattest for offentlig oppnevnte sakkyndige i barnevernssaker og saker for domstolen etter barneloven, oppstår det en praktisk utfordring knyttet til gjennomføringen av vandelskontrollen. De offentlige instansene som i dag oppnevner sakkyndige i de aktuelle sakene er kommunal barneverntjeneste, fylkesnemndene og domstolene. Sakkyndige kan påta seg flere ulike oppdrag for de ulike i instansene, også uavhengig av geografi. Dette innebærer at en sakkyndig oppnevnes av ulike kommuner, fylkesnemnder og domstoler i Norge. Dersom vedkommende har flere oppdragsgivere, vil den

sakkyndige måtte fremlegge politiattest gjentatte ganger. For samme oppdragsgiver skal det kun utstedes politiattest én gang.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i barnevernssaker og saker for domstolene etter barneloven. Hjemmel kan tas inn i barnevernloven og barneloven.

4.3.4 Representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven

Innledning

Etter barneloven § 61 første ledd nr. 5 kan retten i særlige tilfeller oppnevne en advokat eller annen representant til å ta vare på interessene til barnet i samband med søksmål etter barneloven. Slik oppnevning skal skje unntaksvis, men det følger av bestemmelsen at dette kan være aktuelt hvor det er grunn til å tro at barnet er utsatt for vold eller på annet vis blir behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsen blir utsatt for fare.

Den som er oppnevnt kan ha samtaler alene med barnet, og gi slik støtte og informasjon som er naturlig.

Det følger av forarbeidene at det som regel vil være mest aktuelt å oppnevne en advokat i denne rollen, men loven utelukker ikke andre enn advokater. Det kan for eksempel være en person barnet allerede kjenner eller som partene av andre grunner ønsker oppnevnt. Retten forutsettes nøye å vurdere hvilke advokater eller andre som er egnet for oppdraget.

Det foreligger ikke hjemmel i dag for å innhente politiattest for personer som blir oppnevnt som representant for barn i barnelovsaker for domstolene.

Behovet for vandelskontroll

Det offentlige har et særskilt ansvar for oppnevningen av personer som skal bistå barnet i barnelovsaker etter barneloven. Videre kan den som oppnevnes som representant ha alenesamtaler med mindreårige og det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem. Som redegjort for under punkt 4.2, er dette momenter som tilsier at det bør innføres krav om politiattest.

Sammenhengen i regelverket trekker i samme retning, ettersom det i dag finnes hjemler til å innhente politiattest for andre som har alenesamtaler med barn. Det vises også til at det arbeides med et forslag om krav til politiattest for talspersoner for barn i barnevernssaker.

Innhenting og kontroll av politiattest

Dersom en person blir oppnevnt som partsrepresentant for flere oppdragsgivere vil vedkommende måtte fremlegge politiattest gjentatte ganger. For samme oppdragsgiver skal det kun utstedes politiattest én gang.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som oppnevnes av domstolen som representant for barnet i barnelovsaker for domstolen. En hjemmel kan plasseres i barneloven.

4.3.5 Barneombudet

Innledning

Barneombudet skal fremme barns interesser overfor det offentlige og private, og skal følge med i utviklingen av barns oppvekstkår. Ombudets oppgaver er regulert i lov om barneombud (barneombudsloven). For å vurdere om barns rettigheter er tilstrekkelig ivaretatt, legger Barneombudet stor vekt på å høre hva barn og unge mener.

Totalt er ansatte ved Barneombudet i kontakt med flere tusen barn hvert år, og de kan komme i situasjoner der de er alene med barn.

Det finnes ikke hjemmel til å kreve politiattest for personer som er ansatt ved Barneombudet i dag. Barneombudet har bedt om at det innføres en slik hjemmel.

Behovet for vandelskontroll

Barneombudet er et offentlig organ, og de ansatte kan komme i situasjoner hvor de er alene med mindreårige. Som redegjort for under punkt 4.2, er dette momenter som tilsier dette at det bør innføres krav om politiattest.

Sammenhengen i regelverket trekker i samme retning, ettersom det i dag finnes hjemler til å innhente politiattest for andre yrkesgrupper som har alenesamtaler med barn.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved Barneombudet som er i kontakt med mindreårige. En hjemmel kan tas inn i lov om barneombud.

4.3.6 Skoler regulert av voksenopplæringsloven kapittel 4

Innledning

For ansatte ved visse typer skoler som er regulert av voksenopplæringsloven kapittel 4, slik som bibelskoler, reklameskoler, kunst-, medie- og musikkutdanning samt noen studietilbud utover videregående opplæring, er det i dag ikke hjemmel til å kreve politiattest.

Behovet for vandelskontroll

Elevene på de ovenfor nevnte skolene kan være ned mot 16 år. Elevene bor ofte i internat, noe som innebærer økt risiko for at et overgrep kan skje fordi det kan oppstå et tillitsforhold med lærerne og situasjoner der lærerne er alene med barna. Dette tilsier at det er behov for politiattest. Videre er det innført hjemmel for lærere på andre skoler, slik at sammenhengen i regelverket tilsier at det bør innføres krav om politiattest også for disse skolene.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det bør innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4 og som det i dag ikke finnes hjemmel for.

4.3.7 Organisert treningsvirksomhet

Innledning

Det har i de senere årene blitt stadig mer vanlig med organisert treningsvirksomhet for

mindreårige. Dette kan blant annet være organisert treningsvirksomhet som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner, som for eksempel idrettslag organisert under Norges idrettsforbund.

Politiregisterforskriften § 34-13 gir hjemmel for utstedelse av politiattest til personer som skal drive organisert treningsvirksomhet for mindreårige i samarbeid med det offentlige. Dersom slik virksomhet skjer i regi av frivillige organisasjoner vil disse falle inn under hjemmelen i politiregisterforskriften § 34-1.

Ved organisert treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige, finnes det i dag ikke hjemmel til å kreve politiattest. Dette vil eksempelvis dreie seg om kommersielle aktører, uavhengige av Norges idrettsforbund eller andre frivillige organisasjoner, som organiserer lag eller treningsgrupper. Slike aktører er gjerne organisert som aksjeselskaper e.l.

Behovet for vandelskontroll

Når det gjelder uformell egenorganisert treningsvirksomhet, viser gruppen til punkt 4.2. som begrunnelse for at det ikke bør innføres vandelskontroll.

Når det gjelder organisert treningsvirksomhet som ikke foregår i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige, så mener arbeidsgruppen at risikoen for overgrep er den samme, uavhengig av om den organiserte treningsvirksomheten skjer i samarbeid med det offentlige eller ikke. De samme hensynene som lå til grunn for å innføre bestemmelsene i politiregisterforskriften § 34-1 og § 34-13 tilsier derfor at anvendelsesområdet for dagens bestemmelser utvides til å omfatte organisert treningsvirksomhet som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen foreslår at det innføres hjemmel til å kreve barneomsorgsattest for personer som organiserer treningsvirksomhet for mindreårige som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller samarbeid med det offentlige. Dette kan gjøres ved å utvide den eksisterende hjemmelen i politiregisterforskriften § 34-13.

4.4 Områder der det ikke bør innføres vandelskontroll

4.4.1 Barnevaktformidling

Innledning

Det finnes flere bedrifter som driver profesjonell barnevaktformidling som foreldre kan kontakte dersom de har behov for en barnevakt.

Noen bedrifter drives som annonseringskanaler der den enkelte barnevakt kan registrere seg selv, via en nettside. Foreldrene kan deretter kontakte barnevakten direkte på bakgrunn av hva som står i annonsen. Andre bedrifter rekrutterer barnevakter og setter deretter barnevaktene i kontakt med aktuelle foreldre, og kan sammenlignes med et bemanningsbyrå. Slike barnevaktformidlere reklamerer gjerne med at de har gjort en grundig sjekk av barnevaktene

de tilbyr. Arbeidsgruppen har fått opplyst at for eksempel Oslo Barnevaktformidling AS tar et gebyr for selve formidlingen, men at det er familiene som betaler lønn direkte til barnevakten.

Det finnes ikke hjemmel til å kreve politiattest for personer som er registret som barnevakt hos profesjonelle barnevaktformidlere.

Behovet for vandelskontroll

Det foreligger ikke hjemmel til å kreve politiattest dersom foreldre ansetter en privat barnevakt uten hjelp fra en profesjonell barnevaktformidlingstjeneste i dag. Arbeidsgruppen mener det ikke er noen grunn til at firmaer som formidler barnevaktjenester, skal stilles i en annen situasjon enn når foreldrene finner en barnevakt på egen hånd. Det er foreldrenes ansvar å vurdere om de ønsker å benytte seg av slike tjenester, og om de har tillit til barnevakten. Det vises for øvrig til den prinsipielle drøftelsen i punkt 4.2.

Barnevaktformidling skiller seg fra områder som det offentlige har et overordnet ansvar for, slik som barnehagesektoren, noe som taler imot at det bør innføres vandelskontroll.

Arbeidsgruppen mener at firmaene som videreformidler slike barnepasstjenester, bør iverksette tiltak for å forebygge overgrep mot barn, jf. punkt 4.2. Dette kan blant annet gjøres ved å gjennomføre grundige ansettelsesintervjuer og kontrollere referanser, og løpende innhente tilbakemelding fra foreldre som benytter seg av barnevakten. Videre bør foreldre kreve å få innsyn i slike opplysninger før de ansetter barnevakten. Etter arbeidsgruppens vurdering vil dette være mer hensiktsmessige tiltak enn å innføre vandelskontroll.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det ikke bør innføres vandelskontroll for private barnevakter som annonserer sine tjenester via en barnevaktformidler.

4.4.2 Barnepass på kjøpesentre og treningsentre

Innledning

Mange treningsentre og kjøpesentre har et lekerom, der ansatte passer på barn mens foreldrene trener eller handler. Det varierer hvor mange barn og ansatte som er tilstede, og hvor stort lokalet er der barna passes på. Det er et stort antall barn som årlig blir passet på ved slike barnepassordninger.

Det finnes ikke hjemmel til å kreve politiattest for personer som passer barn på treningsentre eller kjøpesentre i dag. Virke har på vegne av treningsenterkjeden SATS Elixia bedt om at det innføres en slik hjemmel.

Behovet for vandelskontroll

Arbeidsgruppen mener slike barnepassordninger kan sammenliknes med å ansette en privat barnevakt, og at det er foreldrenes ansvar å vurdere om de ønsker å benytte seg av slike tjenester og om de har tillit til de ansatte, se punkt 4.4.1. Det vises for øvrig til den prinsipielle drøftelsen i punkt 4.2. Disse barnepassordninger skiller seg derfor fra områder som det offentlige har et overordnet ansvar for, slik som barnehagesektoren, noe som taler imot at det innføres krav om vandelskontroll.

Arbeidsgruppen mener at sentrene som tilbyr slike barnepasstjenester, bør iverksette tiltak for å forebygge overgrep mot mindreårige. Dette kan blant annet gjøres ved å utarbeide interne rutiner for å forebygge overgrep, gjennomføre grundige ansettelsesintervjuer og kontrollere referanser, samt tilrettelegge forholdene og det fysiske miljøet slik at mulighetene for overgrep minimaliseres, jf. punkt 4.2. Etter arbeidsgruppens vurdering vil dette være mer hensiktsmessige tiltak enn å innføre vandelskontroll.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det ikke bør innføres vandelskontroll for personer som passer barn på kjøpesentre og treningssentre.

4.4.3 Fornøyles- og temaparker, lekeland mv.

Innledning

Det finnes mange ulike typer fornøyles- og temaparker, lekeland mv. som retter seg mot barn i ulike aldersgrupper. Arbeidsgruppen har vurdert om det er behov for å kreve politiattest for ansatte ved slike lekeparker samlet, og omtaler dette som "temaparker" nedenfor.

Det er et stort antall barn som er innom slike temaparker i løpet av et år. Arbeidsgruppen antar at små barn som hovedregel kommer ifølge med en voksen, men flere temaparker tillater at barn over en viss alder oppholder seg der alene. Videre er det noen parker som arrangerer bursdagsfester der en ansatt har ansvar for en gruppe med barn i et kort tidsrom.

Det finnes ikke hjemmel til å kreve politiattester for personer som ansettes ved temaparker i dag. Virke har på vegne av Leos lekeland bedt om at det innføres en slik hjemmel.

Behovet for vandelskontroll

Temaparker skiller seg fra områder som det offentlige har et overordnet ansvar for, slik som barnehagesektoren, noe som taler imot at det innføres krav om vandelskontroll, jf. punkt 4.2. Arbeidsgruppen mener at foreldrene er nærmest til å forebygge at barn utsettes for overgrep når de oppholder seg ved en temapark. Dette kan gjøres ved at foreldrene selv passer på barna eller overlater ansvaret til en annen voksen de har tillit til. Dersom en mindreårig skal få lov til å dra til temaparken alene, bør foreldrene sørge for at barnet drar dit sammen med en eller flere venner og at de holder seg samlet.

Arbeidsgruppen mener temaparkene bør iverksette tiltak for å forebygge overgrep mot mindreårige. Dette kan for eksempel gjøres ved å innføre en høyere aldersgrense for når barnet kan være der alene. Dette vil etter arbeidsgruppens vurdering være et mer hensiktsmessige tiltak enn å innføre vandelskontroll.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener det ikke bør innføres hjemmel til å kreve politiattest for ansatte ved lekeland, fornøyles- og temaparker mv.

4.4.4 Den kulturelle skolesekken

Innledning

Den kulturelle skolesekken er en nasjonal satsning som skal bidra til at elever i grunnskolen

og i videregående opplæring får møte profesjonell kunst og kultur. Det gis for eksempel økonomisk støtte til musikere og forfattere som drar på turne ved ulike skoler.

Arbeidsgruppen har fått innspill om at det bør vurderes om det er behov for å innføre hjemmel til å kreve politiattest av representanter for Den kulturelle skolesekken og personer som møter barn i liknende sammenhenger på skolen.

Behovet for vandelskontroll

Representanter for Den kulturelle skolesekken vil normalt være på korte besøk i en klasse eller på en skole, og ofte vil læreren være til stede. Arbeidsgruppen antar at de sjelden vil være alene med et barn, og vurderer derfor risikoen for overgrep som liten. Videre kan representanter for Den kulturelle skolesekken være omfattet av bestemmelsen i opplæringsloven og friskoleloven, slik at det allerede i dag er adgang til å kreve politiattest dersom vilkårene er oppfylt. Dette gjelder tilsvarende for andre personer som møter barn i liknende sammenhenger på skolen.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen mener at det ikke bør innføres hjemmel til å kreve politiattest av representanter for Den kulturelle skolesekken og personer som møter barn i liknende sammenhenger på skolen.

4.5 Områder med tilstrekkelig vandelskontroll

4.5.1 Helse - og omsorg

Det følger av gjeldende rett at personell som skal yte tjenester etter helse- omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenester eller tannhelsetjenester, skal fremlegge politiattest, jf. punkt 3.2.2. Kravet omfatter også elever og studenter som yter helsehjelp og helsepersonells medhjelpere, eksempelvis portører og ambulansemedarbeidere.

Arbeidsgruppen har vurdert om det er personell som er ansatt i helse- og omsorgstjenesten, inkludert spesialisthelsetjenesten og tannhelsetjenesten, som ikke er omfattet av dagens krav om å fremlegge politiattest, men som likevel kan komme i situasjoner hvor overgrep mot barn kan finne sted.

En renholdsarbeider på en barneavdeling på et sykehus, er et eksempel på en person som kan komme i kontakt med barn. Som hovedregel vil en renholdsarbeider kun ha sporadisk og liten kontakt med barna. Selv om det kan oppstå situasjoner der renholdsarbeideren blir kjent med barnet, og det kan oppstå et tillitsforhold mellom dem, vil slikt personell kun unntaksvis være alene med barnet slik at et overgrep kan finne sted. Arbeidsgruppen mener derfor at det ikke er nødvendig å innføre vandelskontroll for renholdsarbeidere eller annet personell på sykehus som ikke skal yte eller bidra til å yte helsehjelp til barnet.

4.5.2 Transport

Arbeidsgruppen har etter innspill fra Bufdir, vurdert om det er tilstrekkelig vandelskontroll for sjåførere som regelmessig kjører mindreårige.

Etter yrkestransportloven må sjåførere i persontransport mot vederlag ha kjøreseddel, jf. kapittel 7A. Kjøreseddel utstedes av politiet, og det stilles krav om at sjåføren har slik vandel

at politiet ikke finner vedkommende uskikket til å virke som sjåfør, jf. yrkestransportloven § 37 c. Politiet foretar dermed en vurdering av vandelen til alle sjåførere i løyvepliktig transport (drosje, buss mv.), selv om det ikke utstedes politiattest for denne gruppen. Det er i Politidirektoratets rundskriv RPOD-2017-3 punkt 3.10.2.1 vist til at domfellelse for sedelighets- og voldsforbrytelser vil være klart grunnlag for å nekte erverv av kjøreseddel. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at behovet for en tilfredsstillende kontroll av personer som driver transport- og sjåførvirksomhet med regelmessig transport av mindreårige mot vederlag er ivaretatt.

Det finnes også hjemler til å innhente politiattester for ambulansesjåførere. En ambulansearbeider som utføre transporttjenester som nevnt i spesialisthelsetjenesteloven § 2-1 a nr. 6 plikter å legge frem politiattest etter helsepersonelloven § 20 a. Ambulansearbeidere i kommunal legevaktordning skal fremlegge politiattest etter helse- og omsorgstjenesteloven § 5-4.

Arbeidsgruppen mener på denne bakgrunn at det er tilstrekkelig vandelskontroll for sjåførere som kjører mindreårige.

5 Behovet for andre lovendringer

5.1 Plikt eller adgang

Innledning

Hjemler for krav om politiattest er som en hovedregel obligatoriske, dvs. at det foreligger en plikt til å innhente politiattest før en person ansettes (skal-bestemmelser). Det er for eksempel en plikt til å innhente barneomsorgsattest før man ansetter lærere på barneskolen.

Begrunnelsen for dette er at dersom lovgiver først har ment at man er innenfor formålene i politiregisterloven § 37, og det er behov for vandelskontroll, skal det ikke være opp til den enkelte arbeidsgiver å bestemme at attest likevel ikke skal innhentes.

Enkelte hjemler lar det imidlertid være opp til arbeidsgiver å vurdere om det bør kreves politiattest (kan-bestemmelser). Dette innebærer at det er en adgang til å innhente politiattest, men ikke en plikt. Noen av dagens hjemler som gjelder innhenting av barneomsorgsattest er utformet slik at det gis en adgang, og ikke en plikt, til å innhente attest. Det er ulike begrunnelser for hvorfor hjemlene er utformet slik.

For det første kan hjemmelen etter sin ordlyd favne en rekke ulike personer, og det er ikke gitt at det foreligger et reelt behov for vandelskontroll av alle disse. Typiske eksempler er på områder der det er et obligatorisk krav om attest for ansettelse, men der det også kan kreves attest for personer som oppholder seg på området. Dette gjelder blant annet for barnehager, skoler mv. Det sentrale vurderingstemaet for om det skal kreves attest i slike tilfeller, er om personen vil komme i kontakt med mindreårige i en slik grad at det kan være risiko for overgrep eller skadelig påvirkning.

For det andre er enkelte hjemler utformet som kan-bestemmelser fordi man befinner seg på et område der man har ment at staten bør være tilbakeholden med å detaljregulere hvordan virksomheten utøves eller organiseres. Eksempler her er kirkeloven § 29 annet ledd (som foreslås videreført i ny lov om tros- og livssynssamfunn § 19), politiregisterforskriften § 34-1 om frivillige organisasjoner og § 34-16 om kulturinstitusjoner.

For det tredje er enkelte hjemler i politiregisterforskriften en videreføring av tidligere tillatelser til vandelskontroll gitt i rundskriv/brev fra Politidirektoratet (§ 34-12 om fritidsklubber og barne- og ungdomsleirer, § 34-13 om organisert treningsvirksomhet for barn og § 34-14 om leksehjelp- og mentorordninger). Disse ble videreført etter sin ordlyd for å sikre at det fremdeles ville være hjemmel for vandelskontroll på området etter ikraftsettingen av politiregisterloven. Det ble ikke foretatt noen vurdering av om hjemlene burde være obligatoriske.

Endelig er enkelte hjemler for krav om politiattest for studenter utformet som kan-bestemmelser der studenten kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, mens det er et obligatorisk krav dersom det er krav om politiattest for bestemte typer arbeid.

Vurdering

Dersom vandelskontroll anses som et nødvendig og hensiktsmessig tiltak på et område, bør det i utgangspunktet ikke være valgfritt for arbeidsgiver å innhente politiattest. Som

hovedregel mener arbeidsgruppen derfor at hjemler for krav om politiattest bør være obligatoriske, med mindre det foreligger særskilte hensyn som tilsier at hjemlene likevel ikke skal være obligatoriske. Slike særlige hensyn kan for eksempel være at enkelte personer som faller inn under ordlyden har liten kontakt med de mindreårige, og at risikoen for at et overgrep kan skje er liten.

Noen av bestemmelsene som i dag gir en adgang, og ikke en plikt til å innhente politiattest, praktiseres allerede som om det foreligger en plikt. Dette gjelder for eksempel bestemmelsen om frivillige organisasjoner i politiregisterforskriften § 34-1. Mange frivillige organisasjoner har innført interne retningslinjer med obligatorisk krav om vandelskontroll for personer med oppgaver overfor mindreårige. Bestemmelsen praktiseres derfor av mange frivillige organisasjoner som en obligatorisk bestemmelse.

Arbeidsgruppen mener at det bør foretas en vurdering av om eksisterende kan-bestemmelser bør gjøres obligatoriske, eller om det foreligger slike særskilte hensyn som tilsier at bestemmelsen ikke bør være obligatorisk. Slik arbeidsgruppen ser det, er fagdepartementet som er ansvarlig for de aktuelle bestemmelsene nærmest til å foreta en slik vurdering, og arbeidsgruppen anbefaler at de enkelte fagdepartementene følger opp dette. Gruppen ønsker likevel å nevne at det særlig bør vurderes å gjøre krav om politiattest obligatorisk i ny lov om tros- og livssynssamfunn for personer som har oppgaver overfor mindreårige.

Arbeidsgruppens konklusjon

Arbeidsgruppen anbefaler at det enkelte fagdepartementet vurderer om eksisterende bestemmelser som gir en adgang til å kreve politiattest, bør gjøres obligatoriske.

5.2 Behov for en generell regel i politiregisterforskriften?

Arbeidsgruppen har vurdert om det er behov for en generell regel i politiregisterforskriften *i tillegg* til de enkelte bestemmelsene om å kreve barneomsorgsattest. En slik bestemmelse vil kunne fange opp områder som faller utenfor eksisterende lovgivning, uten at man for hvert enkelt område må innføre nye hjemler for krav om politiattest.

Som nevnt i punkt 4.2, mener imidlertid gruppen at det ikke vil kunne innføres vandelskontroll på alle områder der voksne av ulike grunner er i kontakt med mindreårige, og det kan være en mulighet for at overgrep kan skje. En generell hjemmel vil kunne uthule dette standpunktet, da det vil være svært vanskelig å avgrense hjemmelen til kun å omfatte områder som er en nødvendig eller vanlig del av barnas oppvekst. Etter arbeidsgruppens vurdering bør det, for å sikre at man holder seg innenfor formålene i politiregisterloven § 37 og de utgangspunkter som er trukket opp i punkt 4.2, heller innføres nye, spesifikke hjemler for vandelskontroll dersom det avdekkes behov som ikke er dekket av eksisterende lovgivning.

Det vises videre til at politiregisterloven § 38 siste ledd hvor det fremgår at *"Den Kongen bemyndiger, kan bestemme at det også i andre særlige tilfeller kan brukes politiattest. Slikt vedtak skal være tidsbegrenset og ikke overstige 15 måneder. Vedtak kan ikke fornyes"*. Denne bestemmelsen er i praksis en sikkerhetsventil som gir Politidirektoratet delegert myndighet til å fatte et tidsavgrenset vedtak om krav om politiattest for en gruppe personer. Slikt vedtak skal bare fattes unntaksvis og hvor det på grunn av tidsaspektet ikke fremstår som

forsvarlig å avvente et lovvedtak, jf. politiregisterforskriften § 33-1. Tidsbegrensingen på 15 måneder skal sikre at ansvarlige myndigheter påbegynner arbeidet med å utarbeide forslag til lovhjemmel. Arbeidsgruppen vurderer dermed at det allerede er en hjemmel i politiregisterloven som ivaretar behovet for en «nødventil» som kan benyttes i tilfeller det oppstår et prekært behov for vandelskontroll og slik hjemmel ikke foreligger.

6 Forslag til lov- og forskriftsendringer

6.1 Innledning

Arbeidsgruppen mener man ikke bør gå lenger enn nødvendig for å innføre krav om politiattest. Kravet bør derfor begrenses til personer som utfører oppgaver eller har ansvar som gjør at de kan komme i situasjoner der de kan begå overgrep mot mindreårige.

I bestemmelsene nedenfor som gjelder ansettelse, mener vi både fast og midlertidig ansettelse.

6.2 Familievernkontor

Arbeidsgruppen foreslår at følgende bestemmelse tas inn i lov om familievernkontorer:

"Den som skal ansettes ved et familievernkontor skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige."

6.3 Eksterne meklere

Når det gjelder krav om politiattest for eksterne meklere, er det mulig å oppstille et krav om politiattest for alle meklere ved utstedelse av meklingsbevilling i barneloven og meklingsforskriften. Det må i tillegg vurderes om det bør lages overgangsregler for meklerne som allerede har meklingsbevilling. Bevillingen gis for en avgrenset tidsperiode, og politiattest kan kreves når bevillingen skal fornyes.

Meklingsforskriften regulerer hvem som kan godkjennes som mekler. Arbeidsgruppen foreslår derfor at bestemmelsen om politiattest tas inn i denne forskriften. Dette forutsetter imidlertid at det gis hjemmel til dette i barneloven, herunder en mer omfattende forskriftshjemmel som gir departementet adgang til å fastsette krav om at meklere må fremlegge barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 for å få meklingsbevilling.

Arbeidsgruppen foreslår ny § 53 a i barneloven:

"§ 53 a Politiattest for meklarane

Den som skal oppnemnst som meklar, skal leggje fram tilfredsstillande politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39 første ledd.

Departementet kan gje forskrifter med nærare føresegner om kravet om politiattest."

Arbeidsgruppen foreslår at følgende bestemmelse tas inn i meklingsforskriften § 4 nytt fjerde ledd:

"Den som skal godkjennes som mekler, skal før godkjenningen legge frem politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. "

Den foreslåtte hjemmelen vil omfatte alle meklere, også meklere som er ansatt ved et familievernkontor. Forholdet mellom den foreslåtte hjemmelen for ansatte ved familievernkontorer i punkt 6.2 må utredes nærmere.

6.4 Offentlig oppnevnte sakkyndige i barnevernssaker

Arbeidsgruppen foreslår at følgende bestemmelse tas inn i barnevernloven:

"Sakkyndige som oppnevnes av det offentlige i forbindelse med saker etter denne lov skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39."

6.5 Representant for barnet og sakkyndige i saker for domstolen etter barneloven

Arbeidsgruppen forslår at følgende bestemmelse inntas i barneloven § 61 nytt siste ledd:

"Sakkunnig som vert oppnemd av domstolen etter lova her skal leggje fram politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Det same gjeld advokater eller andre som blir oppnemd som representant for barnet."

6.6 Barneombudet

Arbeidsgruppen foreslår at følgende bestemmelse tas inn i lov om barneombud:

"Den som skal ansettes ved Barneombudet skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige."

6.7 Skoler regulert av voksenopplæringsloven kapittel 4

Arbeidsgruppen foreslår følgende bestemmelse for skolene som i dag er regulert i kapittel 4 i voksenopplæringsloven:

"Den som skal ansettes fast eller midlertidig ved en skole regulert i voksenopplæringsloven kapittel 4 skal fremlegge politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd. Kravet gjelder også for personer som skal ansettes fast eller midlertidig i skolelignende aktivitetstilbud. Skolelignende aktivitetstilbud vil si aktivitetstilbud i regi av skoleeier med tilknytning til skolen, og som har karakter av opplæring.

Skoleeier kan også kreve politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd av andre personer som regelmessig oppholder seg i skolen eller tilbud som nevnt i første ledd."

6.8 Organisert treningsvirksomhet

Dagens hjemmel til å kreve politiattest ved organisert treningsvirksomhet er utformet som en kan-bestemmelse. I tillegg til at bestemmelsen foreslås utvidet til å omfatte treningsvirksomhet som ikke skjer i samarbeid med det offentlige, foreslår arbeidsgruppen at bestemmelsen omgjøres til en skal-bestemmelse, jf. drøftelsen i punkt 5.1. Arbeidsgruppen foreslår følgende reviderte bestemmelse i politiregisterforskriften § 34-13:

"§ 34-13 Politiattest til personer som skal drive organisert treningsvirksomhet for barn

Personer som skal arbeide med eller ha oppgaver knyttet til trening for barn i virksomheter utenfor frivillige organisasjoner, og hvor oppgavene innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming, skal legge frem barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39.

For å kunne gjennomføre vandelskontroll som nevnt i første ledd må virksomheten ha et styrende organ og vedtekter eller lignende som nærmere beskriver virksomheten."

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Kostnader for det offentlige

Arbeidsgruppen har lagt til grunn at det offentliges kostnader med å utstede politiattester er kroner 56 per utstedt attest. Nedenfor følger et anslag over merkostnader av gruppens forslag.

- Familievernet
Bufdir anslår at det er omlag 50 terapeuter som ansettes i familievernet hvert år. Innføring av krav om politiattest anslås derfor til å koste 2 800 kroner hvert år.
- Eksterne meklere
Det framgår av Bufdirs hjemmeside at det for tiden er 73 eksterne meklere på landsbasis. På grunn av det lave antallet eksterne meklere, vil den årlige kostnaden ved å innføre krav om politiattest ikke være betydelig.
- Sakkyndige i saker for domstolene etter barneloven
I 2017 var det 2 631 foreldretvister for domstolene. Det antas at sakkyndige har vært oppnevnt i mange av sakene. Arbeidsgruppen kjenner ikke til hvor mange sakkyndige som oppnevnes årlig. Ettersom det kun skal innhentes politiattest én gang per oppdragsgiver, vil dette være en engangskostnad i de tilfellene den sakkyndige kun har én oppdragsgiver. Arbeidsgruppen kjenner ikke til hvor mange ulike oppdragsgivere de enkelte sakkyndige har, og det er derfor vanskelig å anslå de årlige kostnadene. Arbeidsgruppen legger likevel til grunn at de årlige kostnadene ikke vil være betydelige.
- Representant for barnet i saker for domstolen etter barneloven
Arbeidsgruppen har ikke tall på hvor mange som årlig oppnevnes som representant for barn i saker for domstolen etter barneloven. Oppnevning av slik representant benyttes imidlertid kun unntaksvis, slik at kostnadene ved å innføre hjemmel til å innhente politiattest antas å ikke være betydelige.
- Barnevernssektoren
Barnesakkyndigkommissjonen (BSK) skal vurdere alle rapporter avgitt av sakkyndige i barnevernssaker, enten de er bestilt av barneverntjenesten, fylkesnemnda, domstolene eller private parter.

For 2017 oversendte 266 sakkyndige en eller flere rapporter i forbindelse med barnevernssaker til BSK. Av de 266 sakkyndige har 20 levert mer enn seks rapporter/tilleggsrapporter. I gjennomsnitt er det levert 3,6 rapporter per sakkyndig. Rapportene kan være levert til samme eller ulike oppdragsgivere. Det er en liten andel som oppnevnes av private parter (12 av 745 saker for 2017). På bakgrunn av det ovennevnte, kan det legges til grunn at et krav om politiattest for offentlig oppnevnte sakkyndige i barnevernssaker vil medføre at inntil 300 sakkyndige vil måtte fremlegge politiattest til minimum en oppdragsgiver. Dette vil medføre en kostnad på minimum 16 800 kroner. Dette er en engangskostnad i de tilfellene de sakkyndige kun har én

oppdragsgiver. Dersom sakkyndige har flere oppdragsgivere, vil dette medføre økte kostnader. Arbeidsgruppen kjenner imidlertid ikke til hvor mange ulike oppdragsgivere de enkelte sakkyndige har, og det er derfor vanskelig å anslå de årlige kostnadene.

- Barneombudet
I Barneombudet jobber det om lag 20 personer. Dersom det anslås at det årlig ansettes 5 personer i Barneombudet som utfører oppgaver som innebærer at de har samtaler alene med barn, vil dette medføre en årlig kostnad på 280 kroner.
- Ansatte ved skoler som omfattes av voksenopplæringsloven kapittel 4
Kunnskapsdepartementet har ingen oversikt over hvor mange personer som ansettes ved slike skoler årlig. Arbeidsgruppen har derfor ikke grunnlag for å anslå økonomiske konsekvensene av forslaget.
- Organisert treningsvirksomhet som ikke skjer i regi av frivillige organisasjoner eller i samarbeid med det offentlige
Tilbydere av treningsvirksomhet uavhengig av den organiserte idretten eller andre frivillige organisasjoner har de siste 5-10 årene blitt mer og mer vanlig innen mange idretter. Dette vil kunne dreie seg om selskaper som tilbyr organisert trening i form av akademier for yngre utøvere eller som tilbyr private trenere. Slik virksomhet har antatt et visst omfang, men arbeidsgruppen er ikke kjent med det totale antall tilbydere. Arbeidsgruppen er ikke kjent med hvor mange virksomheter eller tilbydere av organisert treningsvirksomhet forslaget til utvidet bestemmelse vil omfatte, og det er derfor vanskelig å anslå de økonomiske konsekvensene av forslaget.
- Omgjøring til obligatorisk plikt
Dersom det enkelte fagdepartement foreslår å omgjøre eksisterende bestemmelser som gir adgang til å innhente politiattest, til å bli en plikt, må økonomiske konsekvenser vurderes av det enkelte fagdepartementet.

På bakgrunn av den informasjonen som er tilgjengelig, antar vi at arbeidsgruppens forslag ikke vil innebære betydelige merkostnader for det offentlige.

7.2 Andre konsekvenser

Arbeidsgruppens forslag kan innebære merkostnader for arbeidsgiver i form av økt tidsbruk. Med arbeidsgiver mener vi her også oppdragsgivere, og disse kan være både private og offentlige. Det vises bl.a. til at arbeidsgiver må vurdere attestens innhold og hvilke konsekvenser det skal ha dersom det foreligger merknader på politiattesten.

Videre vil forslaget innebære noe merarbeid for personene som må søke om politiattest og fremlegge den for arbeidsgiver. Søknad om politiattest kan imidlertid gjøres elektronisk og er ikke tidkrevende. Arbeidsgruppen mener på denne bakgrunn at forslaget ikke vil medføre en betydelig merkostnad for hverken arbeidsgiver eller søker.